

รวมตอบข้อหารือ

เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตาม

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ฉบับที่ 2

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

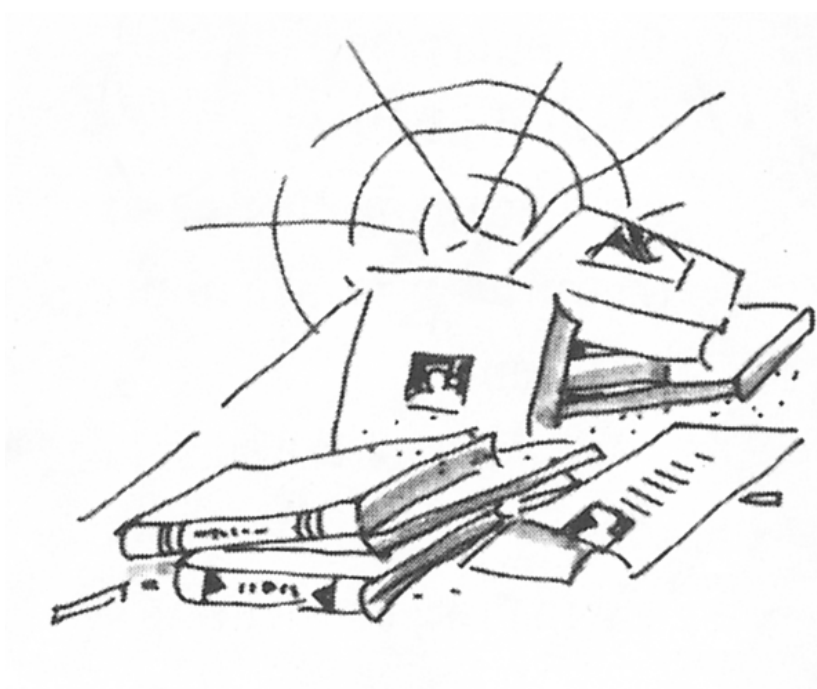

รวมตอบข้อหาเรือ

เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตาม

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ฉบับที่ 2

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

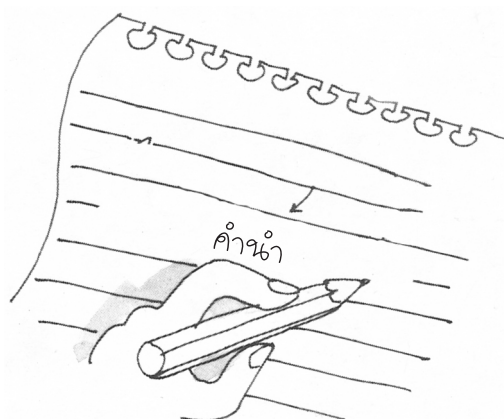

ปกปิดเป็นข้อยกเว้น

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และการให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย นับจากเดือนมีนาคม 2549 ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้จัดทำหนังสือ รวบรวมข้อหารือเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นการรวบรวมหนังสือที่ได้มีการตอบข้อหารือของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยคณะกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเผยแพร่แจกจ่ายให้หน่วยงานของรัฐและประชาชนผู้สนใจแล้วปรากฏว่าได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนอย่างมาก เพราะทำให้ทราบแนวทางปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้ดี ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้มอบหมายให้ พันตำรวจโท วรวิเชียรสรณ์ ผู้อำนวยการส่วนดำเนินการเรื่องร้องเรียนและตอบข้อหารือเป็นผู้รวบรวมและจัดทำเนื้อหาหนังสือ รวบรวมข้อหารือเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ขึ้นเป็นฉบับที่ 2 ในชื่อว่า รวบรวมข้อหารือเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ฉบับที่ 2 เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติตามที่คณะกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้ให้คำแนะนำ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและผู้ที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
กรกฎาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	5
● แนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังรักษาสีทิวทัศน์ของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	6
● แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการ	9
● แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการ	18
เรื่องหรือในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	24
● กรณีการขอข้อมูลข่าวสารของราชการจำนวนมากหรือบ่อยครั้ง	25
● กรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อสอบและกระดาษคำตอบ	33
● กรณีหน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 7 ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา	39
● กรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นหนังสือขอหารือหรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการและระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ	51
● กรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการร้องเรียน	59
● กรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง	71
ภาคผนวก	81
● รายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	82
● การส่งเรื่องไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา	90

**แนวทางปฏิบัติ
ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
พ.ศ. 2540**

● แนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังรักษาสีรับรู้ของประชาชน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่กำหนดการใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ แต่ในทางปฏิบัติก็อาจมีอุปสรรคข้อขัดข้องที่ทำให้การใช้สิทธิของประชาชนไม่เป็นไปตามกฎหมาย แต่ก็มีแนวทางที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เพื่อเป็นการเฝ้าระวังรักษาสีรับรู้ของประชาชนกรณีที่มีปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าว อาทิ การใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เมื่อประชาชนใช้สิทธิขอเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแล้ว แต่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือผู้ขอข้อมูลเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ขอนั้นก็ยังมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในการดำเนินการเรื่องร้องเรียนดังกล่าว คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการต้องพิจารณาเรื่องร้องเรียนให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก็สามารถขยายเวลาการดำเนินการเรื่องร้องเรียนออกไปได้แต่ต้องแสดงเหตุผล โดยรวมเวลาทั้งหมดต้องไม่เกิน 60 วัน ประเด็นเรื่องนี้คงต้องทำความเข้าใจให้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการด้วยว่า บทบัญญัติตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการสอดส่อง ดูแลและกำหนดนโยบายการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานของรัฐดำเนินการหรือใช้ดุลพินิจเหมาะสมหรือไม่นั้น คณะกรรมการฯ ไม่มีอำนาจสั่งการใดๆ เป็นเพียงพิจารณาและให้ความเห็นหรือคำแนะนำเท่านั้น หน่วยงานจะนำไปปฏิบัติหรือไม่ก็เป็นดุลพินิจของหน่วยงาน แต่การที่องค์กรที่มีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายได้ให้คำแนะนำแล้ว หากหน่วยงาน

ของรัฐซึ่งได้รับคำแนะนำดังกล่าวยังไม่ปฏิบัติตามก็คงเป็นกรณีของการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดและบทลงโทษไว้ตามกฎหมายหลายประเภท ทั้งความผิดทางอาญา ความผิดทางวินัย รวมทั้งอาจมีการฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่งด้วยหากมีกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นกับบุคคลหนึ่งบุคคลใด นอกจากนี้จะมีการดำเนินการทางอาญา ทางวินัยหรือทางแพ่งต่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ก็ยังไม่ตัดสิทธิบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้สิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะฟ้องคดีต่อศาลโดยตรงได้ หากเห็นว่าตนเป็นผู้เกี่ยวข้องที่จะฟ้องคดีได้เนื่องจากเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐดังกล่าว

นอกจากนี้ เมื่อประชาชนเห็นว่าหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการแล้วแต่ยังไม่เหมาะสมและได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการดำเนินการของหน่วยงานดังกล่าว หลังจากคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้พิจารณาและให้ความเห็นไปอย่างไร้ข้อสงสัยแล้วก็ไปฟ้องดำเนินคดีต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาและพิพากษาต่อไปได้ โดยความเห็นหรือคำแนะนำของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ประกอบการพิจารณาของศาลปกครองด้วย ซึ่งถ้าหากยังไม่มีคำร้องเรียนให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นแล้ว ศาลปกครองยังจะไม่รับคำฟ้อง เพราะตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ว่า “ในกรณีที่กฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด” ดังนั้น ในเรื่องนี้จึงมีข้อเสนอแนะแก่ประชาชนว่า หากจะฟ้องคดีต่อศาลปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของหน่วยงานของรัฐ ประชาชนคงต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการเพื่อเยียวยาแก้ไขในเบื้องต้นนี้ก่อน เพราะหากไม่ได้รับรองเรื่องต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก่อนแล้ว ศาลปกครองจะยกฟ้องเนื่องจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

สำหรับกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามมาตรา 14 หรือ มาตรา 15 หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย ตามมาตรา 17 หรือมีคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ก็จะมีขั้นตอนการเยียวยารักษาสิทธิก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ คือ ผู้ที่ถูกปฏิเสธต้องอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธดังกล่าวต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อจะได้มีการส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารพิจารณาและมีคำวินิจฉัยต่อไป และเช่นกันหากผู้ที่ถูกปฏิเสธนั้นยังไม่ได้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการฯ แต่นำไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองเลย ก็จะเป็นเหตุให้ผู้ถูกยกฟ้องเพราะยังไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมาย กำหนดไว้ก่อนที่จะฟ้องศาลปกครอง

ศาลปกครองสูงสุดได้เคยวินิจฉัยในกรณีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 171/2545 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2545 ซึ่งมีสาระสำคัญที่ขอยกมากล่าวประกอบ เพื่อเป็นความเข้าใจในเรื่องนี้ว่า “...กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ฟ้องคดีชอบที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยใช้สิทธิตามมาตรา 13 หรือมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ร้องเรียนต่อ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้พิจารณาและให้ความเห็นในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และคณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่ให้ข้อแนะนำต่อผู้ถูกฟ้องคดีใน การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 รวมทั้งเข้าไปตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร ของผู้ถูกฟ้องคดีว่ามีจริงหรือไม่ ถ้าในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ผู้ฟ้องคดีย่อมใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้เช่นกัน ดังนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดียังมิได้ดำเนินการ ตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ของราชการ พ.ศ. 2540 ศาลปกครองจึงไม่มีอำนาจรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ศาลปกครองชั้นต้นสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณานั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วยในผล...” จึงเป็นเรื่องขั้นตอน กระบวนการที่ต้องดำเนินการก่อนฟ้องคดีต่อศาล ปกครอง ซึ่งถือเป็นการเยียวยารักษาสิทธิของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

● แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการ

บทบัญญัติตามมาตรา 9 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติส่วนที่เกี่ยวข้องในเรื่องค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการว่า “...ในกรณีที่สมควร หน่วยงานของรัฐ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการฯ จะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้ โดยให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” ดังนั้น แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการจึงมีข้อพิจารณาดำเนินการ คือ

1) กรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมไว้

อาทิ พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 เรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องไว้ เช่น การขอคัดและรับรองสำเนารายการในทะเบียนบ้าน (ตามมาตรา 6) ฉบับละ 10 บาท การขอคัดและรับรองสำเนารายการข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร (ตามมาตรา 14) ฉบับละ 20 บาท การขอรับสำเนาทะเบียนบ้าน (ตามมาตรา 39) หากเป็นสำเนาทะเบียนบ้านแบบสมุดพกที่ตัดด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ฉบับละ 10 บาท แต่หากเป็นสำเนาทะเบียนบ้านแบบที่ไม่ได้ตัดด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ฉบับละ 5 บาท หรือประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งมีการแก้ไขตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2521 ได้กำหนดเปลี่ยนแปลงค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าธรรมเนียมรังวัดเกี่ยวกับโฉนดที่ดิน กรณีคัดหรือจำลองแผนที่ แปลงละ 30 บาท ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด กรณีคำคัดสำเนาเอกสารต่างๆ โดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้คัด ร้อยค่าแรกหรือไม่ถึงร้อยค่า 10 บาท ร้อยค่าต่อไป ร้อยละ 5 บาท (เศษของร้อยให้คิดเป็นหนึ่งร้อย) และค่ารับรองเอกสารที่คัด ฉบับละ 10 บาท เป็นต้น ถือเป็นเกณฑ์ที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก ซึ่งหากไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เฉพาะดังกล่าวก็ให้ดูในเกณฑ์ข้อต่อไป

2) กรณีตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2542 ได้มีการประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่องการเรียกค่าธรรมเนียมการขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งถือเป็นเกณฑ์กลางที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว ประกาศดังกล่าวทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถใช้เป็นแนวทางในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการได้โดยทั่วไป (แต่มิใช่นักกฎหมายบางคนให้ความเห็นว่า หน่วยงานของรัฐต้องออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการกำหนดการเรียกค่าธรรมเนียมของหน่วยงานของตนไว้ด้วย โดยค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บต้องไม่เกินกว่าเกณฑ์กลางตามประกาศของคณะกรรมการฯ ดังกล่าว) เช่น การทำสำเนาด้วยกระดาษขนาด เอ 4 หน้าละไม่เกิน 1 บาท กระดาษขนาด บี 4 หน้าละไม่เกิน 2 บาท การให้คำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ คำรับรองละไม่เกิน 5 บาท เป็นต้น ทั้งนี้การเรียกค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นการทำสำเนาโดยเครื่องถ่ายเอกสารเท่านั้น หากจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเกินกว่าที่ประกาศคณะกรรมการฯ กำหนดไว้หรือการขอสำเนาที่เป็นสื่อประเภทอื่น เช่น การสำเนาด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ การเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น หน่วยงานของรัฐจะต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก่อน เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจึงจะเก็บค่าธรรมเนียมได้ตามที่ได้รับความเห็นชอบต่อไป ถือเป็นเกณฑ์ลำดับที่สองที่ต้องพิจารณาต่อจากเกณฑ์เรื่องที่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ

3) กรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะหรือไม่อยู่ในอัตราค่าธรรมเนียมตามประกาศของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าว

เป็นเรื่องของการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่ไม่เกินต้นทุนที่แท้จริง เกณฑ์ที่กำหนดนี้ถือเป็นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการจัดทำสำเนาข้อมูลตามที่มีการร้องขอ ซึ่งหากค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนในการทำสำเนาข้อมูลข่าวสารสูงขึ้น หน่วยงานของรัฐก็อาจเก็บค่าธรรมเนียมได้มากขึ้นตามราคาต้นทุนที่สูงขึ้นดังกล่าว เช่น ประกาศคณะกรรมการฯ กำหนดค่าธรรมเนียมการทำสำเนาด้วยกระดาษขนาด เอ 4 ใว้หน้าละไม่เกิน 1 บาท หากต่อมากำหนดขนาด เอ 4 เป็นแผ่นละ 2 บาทก็อาจเก็บค่าธรรมเนียมได้หน้าละ 3 บาท เป็นต้น ทั้งนี้ มีข้อพิจารณาประกอบว่า หน่วยงานของรัฐจะไม่แสวงหากำไรหรือสร้างภาระที่ไม่เกินความจำเป็นให้กับประชาชน ผู้ร้องขอข้อมูลข่าวสารของราชการ

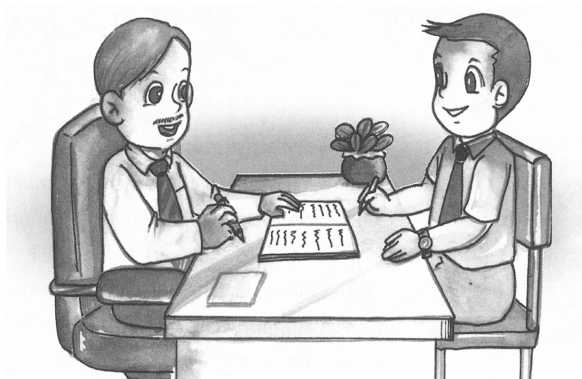
4) แนวทางหรือเกณฑ์ในการพิจารณาลดหย่อนค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการ

กฎหมายกำหนดในเรื่องการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ซึ่งคงเป็นเรื่องที่แต่ละหน่วยงานต้องไปกำหนดการดำเนินการที่เกี่ยวข้องต่อไป เคยมีกรณีที่สมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งให้หน่วยงานที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ด้วยเพื่อให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมนี้ ซึ่งน่าจะไม่ใช่เป็นเรื่องของการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย จึงเป็นดุลพินิจของหน่วยงานที่จะพิจารณาตามความเหมาะสมและสมควร กรณีเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยนี้ เคยมีเรื่องหารือของข้าราชการบำนาญคนหนึ่งไปขอสำเนาข้อมูลเกี่ยวกับการสอบสวนทางวินัยตามที่ได้ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนและถูกลงทัณฑ์ทางวินัยเมื่อก่อนที่จะเกษียณอายุ หน่วยงานได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสำเนาข้อมูลข่าวสารของราชการ ผู้ขอได้ขอให้ช่วยเหลือยกเว้นไม่ต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวโดยอ้างว่าเป็นผู้มีรายได้น้อย และได้ขอหารือมายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

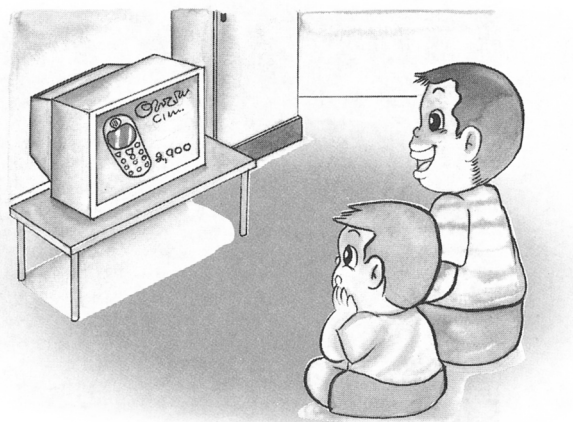
ปรากฏว่า คณะกรรมการฯ โดยคณะกรรมการตอบข้อหาหรือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เมื่อรับฟัง คำชี้แจงของหน่วยงานและพิจารณาข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วได้แจ้งผลการพิจารณาตามหนังสือ ที่ นร 0107/2692 ลงวันที่ 22 กันยายน 2549

สรุปตามการขอหาหรือดังกล่าวเป็นกรณีที่อยู่ในดุลพินิจดำเนินการของหน่วยงานของรัฐและเห็นว่า เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แล้ว ประเด็นเรื่องนี้คงต้องทำความเข้าใจ ให้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการด้วยว่า คณะกรรมการฯ เป็นผู้มีอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมายในการสอดส่อง ดูแลและกำหนดนโยบายการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่รายละเอียด การปฏิบัติว่าหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการหรือใช้ดุลพินิจเหมาะสมหรือไม่ คณะกรรมการฯ ไม่มีอำนาจสั่งการ ใดๆ เป็นเพียงพิจารณาและให้ความเห็นหรือคำแนะนำ ซึ่งหน่วยงานจะนำไปปฏิบัติหรือไม่ก็เป็นดุลพินิจของหน่วยงาน แต่หากประชาชนเห็นว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่เหมาะสมและได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการดำเนินการ ของหน่วยงานดังกล่าวก็ต้องร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เมื่อคณะกรรมการฯ พิจารณาและให้ความเห็นไปประการใดซึ่งประชาชนไม่เห็นด้วยก็ต้องไปฟ้องดำเนินคดีต่อศาลปกครอง เพื่อพิจารณาและพิพากษาต่อไป โดยความเห็นหรือคำแนะนำของคณะกรรมการฯ อาจเป็นส่วนหนึ่งซึ่งใช้ประกอบการ พิจารณาของศาลปกครองด้วยและถือเป็นขั้นตอนและกระบวนการที่ต้องดำเนินการก่อนที่จะฟ้องศาลปกครองด้วย ดังนั้น ในเรื่องนี้มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานของรัฐเพื่อกำหนดเกณฑ์การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยขึ้นในการดำเนินการ ที่เกี่ยวข้อง เพราะหากพิจารณาเป็นรายๆ ไปตามแต่จะมีการขอข้อมูลนั้นก็อาจมีการร้องเรียนอยู่เรื่อยๆ สำหรับเกณฑ์ที่นำมาประกอบว่าเป็นผู้มีรายได้น้อยนั้น อาจพิจารณาจากกรณีที่มีการขึ้นทะเบียนคนจนซึ่งได้มี การดำเนินการไปแล้วในรัฐบาลสมัย พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี หรืออาจ ใช้เกณฑ์ค่าแรงขั้นต่ำ ฯลฯ แล้วแต่ว่าหน่วยงานจะกำหนดหลักเกณฑ์อย่างไรที่เหมาะสม ขอยกตัวอย่างประกอบ ความเข้าใจ ได้แก่ กรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นร้องขอสำเนาข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบนั้นตามอำนาจ หน้าที่ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นนั้นอาจดำเนินการจัดให้ตามความเหมาะสมและสมควร เช่น 10 - 20 แผ่นแรก อาจไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่หากมากกว่านั้นก็คิดค่าธรรมเนียมในอัตราตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดทำสำเนาหรือการรับรองสำเนาข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าวต้องไม่สร้างค่าใช้จ่าย ที่เป็นภาระมากเกินไปให้กับหน่วยงานของรัฐด้วย

สำหรับค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ถือเป็นรายได้ของแผ่นดินซึ่งต้องส่งไปกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยการเงินการคลังและระเบียบที่เกี่ยวข้อง จะนำไปใช้จ่ายในประการใดๆ ไม่ได้ อย่างไรก็ดี ต่อมากระทรวงการคลังได้ออกข้อบังคับ⁽¹⁾ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 กำหนดการจัดการเกี่ยวกับเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวในเรื่องการใช้จ่าย การเก็บรักษาและการนำส่งคลัง ซึ่งตามระเบียบดังกล่าวกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสามารถใช้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการได้

(1) ข้อบังคับกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินค่าธรรมเนียมข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2548

สำเนาฉบับ

ที่ นร ๐๑๐๗/ ๒๖ ๗/๒

คณะกรรมการตอบข้อหารือตาม
กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๖๒ กันยายน ๒๕๔๕

เรื่อง ข้อหารือการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของ
ข้อมูลข่าวสารของราชการ

เรียน

อ้างถึง หนังสือของท่าน ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง ท่านขอหารือสรุปได้ความว่า ตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของ
ราชการ ได้มีประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ “เรื่องการเรียกค่าธรรมเนียมการขอสำเนา
หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ ข้อ ๔ ที่กำหนดว่าในกรณีที่ผู้ขอสำเนาหรือ
ขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องเป็นผู้มีรายได้น้อย หน่วยงานของรัฐจะพิจารณาขเว้นค่าธรรมเนียม หรือลดอัตรา
ค่าธรรมเนียมให้ตามควรแก่กรณีได้” มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้มีรายได้น้อย ตั้งแต่เงินเดือนๆละเท่าใด ถึง
ระดับเท่าใด ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างของนายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตาม
กฎหมายแรงงานโดยทั่วไป หรือวิธีอื่นนอกจากนี้ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยคณะกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมาย
ข้อมูลข่าวสารของราชการ พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
ฉบับลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เป็นเรื่องของการกำหนดหลักเกณฑ์การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการขอ
สำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นการทั่วไป ซึ่งหน่วยงานมี
ความจำเป็นที่จะต้องเรียกเก็บเพราะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน สำหรับกรณี การขเว้นค่าธรรมเนียม
หรือลดค่าธรรมเนียมการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องให้แก่ผู้มีรายได้น้อย มีหลักเกณฑ์
การพิจารณาอย่างไรนั้น คณะกรรมการฯ ขอเรียนว่า ในปัจจุบันกฎหมายให้เป็นดุลพินิจของหน่วยงานที่
จะพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควร โดยหน่วยงานอาจพิจารณาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงฐานะความเป็นอยู่

/ของผู้ขอ...

ของผู้ขอข้อมูล แต่ทั้งนี้ ผู้ขอข้อมูลจะต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับรายได้แก่หน่วยงานเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเชิรชัย ณ นคร)

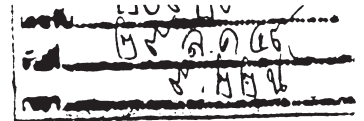
ประธานอนุกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

ฝ่ายเลขานุการ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

โทร. ๐ ๒๒๘๑ ๘๕๕๒-๓ ต่อ ๕๓

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๘๕๕๓

หมู่บ้านธารทอง 2

หมู่ที่ 6 ซอย 6 ถนนบางไผ่-หนองเพรางาย
ต. บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี
รหัสไปรษณีย์ 11110

วันที่ 29 สิงหาคม 2549

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
รับเลขที่ 1448
วันที่ 29 ส.ค. 49
เวลา 10.59 น.

เรื่อง ขอรบการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูก
ต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ
เรียน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง การเรียกค่าธรรมเนียมการขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อยด้วย ท้าย พ.ร.บ.นี้ นั้น

4. ในกรณีที่ผู้ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องเป็นผู้มีรายได้น้อย หน่วยงานของรัฐจะยกเว้นค่าธรรมเนียม หรือลดค่าธรรมเนียมให้ตามแก่กรณีได้

ขอทราบว่า มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้มีรายได้น้อย ตั้งแต่เงินเดือน ๆ ละเท่าใด ถึงระดับเท่าใด ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างของนายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงานโดยทั่วไป หรือวิธีอื่นนอกจากนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดกรุณาแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบ ภายในเวลาอันสมควรด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ที่ ศช 0036.142/ 615

ฝ่ายอำนวยการ 4

กองอำนวยการและมาตรฐานการศึกษา

ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

๑๔ สิงหาคม 2549

เรื่อง การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

เรียน

อ้างถึง คำร้อง ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2549

ตามหนังสือที่อ้างถึง เรื่อง การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม โดยท่านได้แจ้งว่าเป็นผู้มีรายได้น้อย ไม่ถึงขั้นที่จะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐเป็นรายปี จึงควรได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการขอสำเนาและคำรับรองถูกต้อง นั้น

ฝ่ายอำนวยการ 4 กองอำนวยการและมาตรฐานการศึกษา ขอประสานมายังท่านให้แสดงรายละเอียดและสถานะของผู้มีรายได้น้อย พร้อมหลักฐานประกอบ ส่งไปที่ ฝ่ายอำนวยการ 4 กองอำนวยการและมาตรฐานการศึกษา เพื่อจกนำเสนอ กองบัญชาการศึกษา เพื่อพิจารณาต่อไป

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจโท

(นรเมนทร์ วิจิตรรัตนะ)

รองผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ 4

ปฏิบัติราชการแทน ผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ 4

กองอำนวยการและมาตรฐานการศึกษา

ฝ่ายอำนวยการ 4

กองอำนวยการและมาตรฐานการศึกษา

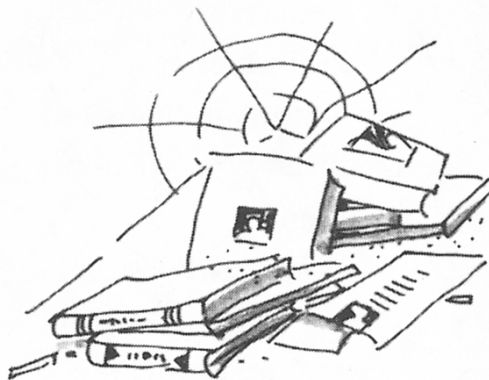
โทร. 0-2513-3894 โทรสาร 0- 2513-2095

● แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการ

การปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารของทางราชการนั้น โดยปกติหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้กำหนดการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเอกสารของทางราชการตั้งแต่การจัดทำ การนำไปใช้ปฏิบัติ การเก็บรักษา ตลอดจนจนถึงการทำลายเอกสารของทางราชการ ระยะหลังมานี้มีกรณีการร้องเรียนเกิดขึ้นหลายเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากเมื่อได้ขอข้อมูลข่าวสารของราชการแล้ว ปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐที่รับคำขอแจ้งปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารที่ร้องขอ จึงมีการร้องเรียนเพื่อให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเข้าตรวจสอบดังกล่าว เพราะผู้ขอไม่เชื่อการแจ้งผลว่าไม่มีข้อมูล จากการตรวจสอบกรณีที่หน่วยงานของรัฐแจ้งว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่ร้องขอ ปรากฏว่าคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารฯ โดยคณะกรรมการ⁽²⁾ ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เป็นเอกสารของทางราชการที่ไม่มีนั้นหลายครั้ง ตรวจสอบพบว่ามีสาเหตุมาจากการสูญหายหรือเสียหายหรือถูกทำลาย ทั้งที่เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณฯ และที่ไม่มีการปฏิบัติให้เป็นไประเบียบดังกล่าว จึงทำให้การใช้สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการชะงักลง เพราะไม่มีข้อมูลข่าวสารของราชการให้เข้าตรวจดูได้ เพื่อเป็นการเยียวยาและรักษาให้เอกสารของทางราชการได้รับการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามระเบียบดังกล่าว คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจึงได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 โดยเคร่งครัด และกำหนดให้ดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกรณีที่ไม่ดูแลรักษาเอกสารของทางราชการ จนทำให้เอกสารของทางราชการเสียหายหรือสูญหายไป⁽³⁾

⁽²⁾ คณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการกรณีร้องเรียนให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการใช้อำนาจตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ

⁽³⁾ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2550

ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องเรื่องนี้ ได้แก่ กรณีเรื่องหรือของโรงพยาบาลศิริราช เกี่ยวกับการปฏิบัติเมื่อเอกสารเวชระเบียนสูญหาย สรุปได้ความว่า เมื่อเวชระเบียนผู้ป่วยของโรงพยาบาลศิริราชสูญหายโรงพยาบาลได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการแจ้งความไว้เป็นหลักฐานต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย เพื่อเป็นการยืนยันว่าเอกสารดังกล่าวไม่มีอยู่ในความครอบครองของโรงพยาบาลแล้ว โรงพยาบาลศิริราชจึงได้ขอหารือไปยังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการว่าเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ และถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบของทางราชการหรือไม่เพียงใด คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยคณะอนุกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า เอกสารเวชระเบียนผู้ป่วยที่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลดังกล่าวถือว่าเป็นเอกสารของทางราชการ ซึ่งการเก็บเอกสารต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม⁽⁴⁾ ซึ่งกำหนดให้มีการเก็บรักษาหนังสือโดยให้เจ้าหน้าที่ระมัดระวังรักษาหนังสือให้อยู่ในสภาพใช้ราชการได้ทุกโอกาส หากชำรุดเสียหายต้องรีบซ่อมให้ใช้ราชการได้เหมือนเดิม หากสูญหายต้องหาสำเนามาแทน ถ้าชำรุดเสียหาย

(4) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดเกี่ยวกับการเก็บรักษาหนังสือของทางราชการซึ่งถือเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ โดย

“ข้อ 53 การเก็บระหว่างปฏิบัติ คือ การเก็บหนังสือที่ปฏิบัติยังไม่เสร็จให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของเรื่องโดยให้กำหนดวิธีการเก็บให้เหมาะสมตามขั้นตอนของการปฏิบัติงาน...”

ข้อ 56 การเก็บไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบ คือ การเก็บหนังสือที่ปฏิบัติเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่จำเป็นจะต้องใช้ในการตรวจสอบเป็นประจำ ไม่สะดวกในการส่งไปเก็บยังหน่วยเก็บของส่วนราชการตามข้อ 54 ให้เจ้าของเรื่องเก็บเป็นเอกเทศ โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ขึ้นรับผิดชอบก็ได้ เมื่อหมดความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการตรวจสอบแล้ว ให้จัดส่งหนังสือนั้นไปยังหน่วยเก็บของส่วนราชการโดยให้ถือปฏิบัติตามข้อ 5.4 และข้อ 5.5 โดยอนุโลม

ข้อ 57 อายุการเก็บหนังสือ โดยปกติให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า 10 ปี เว้นแต่หนังสือดังต่อไปนี้

57.1 หนังสือที่ต้องสงวนเป็นความลับ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

57.2 หนังสือที่เป็นหลักฐานทางอรรถคดี สำนวนของศาลหรือของพนักงานสอบสวน หรือหนังสืออื่นใดที่ได้มีกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนกำหนดไว้เป็นพิเศษแล้ว การเก็บให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนว่าด้วยการนั้น

57.3 หนังสือที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี สถิติ หลักฐาน หรือเรื่องที่ต้องใช้สำหรับศึกษาค้นคว้า หรือหนังสืออื่นใดในลักษณะเดียวกัน ให้เก็บไว้เป็นหลักฐานทางราชการตลอดไปหรือตามที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร กำหนด

57.4 หนังสือที่ได้ปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้วและเป็นคู่สำเนาที่มีต้นเรื่องจะค้นได้จากที่อื่นให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี

57.5 หนังสือที่เป็นเรื่องธรรมดาสามัญซึ่งไม่มีความสำคัญและเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า 1 ปี

ในกรณีหนังสือที่เกี่ยวกับการเงินซึ่งมิใช่เป็นเอกสารสิทธิ หากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องเก็บไว้ถึง 10 ปี ให้ทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเพื่อขอทำลายได้

ข้อ 61 การรักษาหนังสือ ให้เจ้าหน้าที่ระมัดระวังรักษาหนังสือให้อยู่ในสภาพใช้ราชการได้ทุกโอกาส หากชำรุดเสียหายต้องรีบซ่อมให้ใช้ราชการได้เหมือนเดิม หากสูญหายต้องหาสำเนามาแทน ถ้าชำรุดเสียหายจนไม่สามารถซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมได้ ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบและให้หมายเหตุไว้ในทะเบียนเก็บด้วย

ถ้าหนังสือที่สูญหายเป็นเอกสารสิทธิตามกฎหมายหรือหนังสือสำคัญที่เป็นการแสดงเอกสารสิทธิก็ให้ดำเนินการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน...

ข้อ 66 ภายใน 60 วันหลังจากวันสิ้นปีปฏิทิน ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการเก็บหนังสือสำรวจหนังสือที่ครบกำหนดอายุการเก็บในปีนั้น ไม่ว่าจะเป็นหนังสือที่เก็บไว้เองหรือที่ฝากเก็บไว้ที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร แล้วจัดทำบัญชีหนังสือขอทำลายเสนอหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมเพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการทำลายหนังสือ...”

จนไม่สามารถซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมได้ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบและให้หมายเหตุไว้ในทะเบียนเก็บด้วย ถ้าหนังสือที่สูญหายเป็นเอกสารสิทธิตามกฎหมาย หรือหนังสือสำคัญที่เป็นการแสดงเอกสารสิทธิก็ให้ดำเนินการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน ดังนั้น เมื่อเวชระเบียนผู้ป่วยของโรงพยาบาลสูญหาย โรงพยาบาลต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว กล่าวคือ ต้องดำเนินการจัดหาสำเนามาแทนเวชระเบียนที่สูญหาย กรณีที่โรงพยาบาลได้แจ้งความไว้เป็นหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตามที่หาหรือ คณะอนุกรรมการฯ เห็นว่า การแจ้งความนั้น อาจใช้เป็นเพียงหลักฐานประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในกรณีที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการใช้อำนาจตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อตรวจสอบการมีอยู่ของข้อมูลข่าวสารตามที่ผู้ร้องขอเท่านั้น นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการฯ ยังมีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดเก็บเวชระเบียนผู้ป่วยและการดำเนินการเมื่อเวชระเบียนผู้ป่วยสูญหาย ดังนี้

1) ในกรณีที่โรงพยาบาลได้มีการจัดเก็บเวชระเบียนในรูปแบบอื่น นอกเหนือจากหรือควบคู่ไปกับการจัดเก็บในรูปแบบของเอกสาร เช่น การจัดเก็บในฐานข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถแปรสภาพหรือจัดทำเป็นเอกสารได้ ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าเวชระเบียนผู้ป่วยที่จัดเก็บในรูปแบบเอกสารสูญหายและตัวผู้ป่วยเองหรือมีผู้เกี่ยวข้องร้องขอเวชระเบียนดังกล่าว โรงพยาบาลจะปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลตามที่ร้องขอไม่ได้ เนื่องจากโรงพยาบาลยังสามารถที่จะจัดทำสำเนาหรือแปรสภาพข้อมูลจากฐานข้อมูลที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้ร้องขอข้อมูลได้

2) เนื่องจากเวชระเบียนผู้ป่วย ถือเป็นทรัพย์สินของทางราชการ หากมีการสูญหายนอกเหนือจากที่โรงพยาบาลต้องจัดทำสำเนาแทนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณฯ แล้ว โรงพยาบาลยังต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าการสูญหายเกิดขึ้นเพราะเหตุใด หากผลการพิจารณาปรากฏว่ามีผู้ต้องรับผิดชอบในการสูญหายนั้น โรงพยาบาลจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ต่อไป โดยจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อพิจารณาหาผู้ต้องรับผิดชอบและกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องชดเชยด้วย

